

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 376 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyeva	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinislo Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumaye va	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятowa Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi.....	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шерматовова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Меры по привлечению прямых иностранных инвестиций в национальные экономики.....	243
Ахмедова (Жабборовна) Нилуфар Икболжон кизи	

Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati.....	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	
Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish.....	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvida faoliyat uzluksizligini baholash.....	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий.....	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish.....	345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari.....	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilingan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi.....	357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	

KORXONADA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH TIZIMI VA KONSEPSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Hamrokulov M. O.

TDIU, Mehnat iqtisodiyoti kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada inson kapitalining rivojlanishi o'zining ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan yoritilgan bo'lib, inson kapitalini rivojlantirish tizimi o'z ichiga tashqi muhit va integratsiya mexanizmlarini ham olishi haqida so'z yuritilgan. Qolaversa, moslashuv mexanizmi ham bu tizimning barqaror ishlashiga va xodimlarning o'z-o'zini rivojlantirishiga zamin yaratishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy subyektlar, inson kapitalini rivojlantirish, ta'lim maydoni, daromad dinamikasi, kasb-hunar ta'limi, professional ko'nikmalar.

Abstract: In this article, the system of human capital development has its own socio-economic orientation. In addition to the sum of the participants and their interactions, the human capital development system includes the environment, certain integration mechanisms that develop the interaction of the participants, and the adaptation mechanism that serves as the basis for the system's stability and self-development.

Key words: economic subjects, development of human capital, educational field, income dynamics, vocational training, professional skills.

Аннотация: В данной статье система развития человеческого капитала имеет свою социально-экономическую направленность. Помимо суммы участников и их взаимодействий, система развития человеческого капитала включает в себя окружающую среду, определенные интеграционные механизмы, развивающие взаимодействие участников, и механизм адаптации, служащий основой устойчивости и саморазвития системы.

Ключевые слова: субъекты хозяйствования, развитие человеческого капитала, образовательное пространство, динамика доходов, профессиональное образование, профессиональные навыки.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqobatning keskin darajada chuqurlashib borishi sharoitida bilim, malaka va ko'nikmalarni o'zida mujassamlashtirgan inson kapitali yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Inson kapitalini rivojlantirish ma'lum miqdordagi investitsiyalarni jalb etishni talab qiladi. "Bolaning ta'limiga 1 dollarlik sarmoya kiritilsa, umr bo'yi 5 dollargacha daromad keltiradi. Qo'shimcha ta'lim yili o'rtacha umr bo'yi daromadni 9% ga va ba'zi hollarda 15% gacha ko'taradi"¹. Bugungi kunda jahonda inson kapitalini rivojlantirishga shart-sharoitlar yaratish va investitsiyalar tarkibida mazkur kapitalga ustuvor darajada munosabtda bo'lish tobora dolzarbligicha qolmoqda.

Jahonda raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellektning jadal rivojlanishi sharoitida inson kapitalining nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish, uning ichki imkoniyatlarini ochib berish hamda istiqbol maqsad va talablaridan kelib chiqqan holda ishlab chiqarish va ijtimoiy taraqqiyot muvofiqligini inson kapitali asosida muvofiqlashtirish bo'yicha tadqiqotlarga ustuvor darajada qaralmoqda. Bu borada amalga oshirilayotgan tadqiqotlar tarkibida inson kapitaliga ko'ra munosib ish o'rinlarini yaratish, korxona boshqaruvida inson kapitalini rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytirish, transformatsiya sharoitida inson kapitalini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish kabi yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlarga alohida e'tibor qaratilmoqda.

O'zbekistonda inson kapitalini sifat jihatdan tubdan rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish, iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida ishlab chiqarish sohalarida inson kapitalini innovatsion usullarni qo'zllagan holda qo'llab-quvvatlash kabi yo'nalishlarda keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, to'qimachilik va yengil sanoat korxonalarida ham inson kapitalidan foydalanish darajasi yanada takomillash-

¹ Catalysing Education 4.0 (2022) Investing in the Future of Learning for a Human-Centric Recovery. Insight report

moqda. "Sanoat tarmoqlari orasida eng ko'p ish o'rinlari yaratgan ham, eng ko'p aholini band qilib turgan soha ham bu – to'qimachilik sanoati. 2023-yili to'qimachilik va tikuv-trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarish 94 trillion so'mga yetib, so'nggi 7 yilda 4,2 baravar oshdi, 2023-yilda tarmoqdagi eksport 3,1 milliard dollarga yetdi. Bugungi kunda to'qimachilik tarmog'idagi 6 mingdan ziyod korxona 570 ming aholini doimiy ish bilan ta'minlab kelmoqda."² Bu borada inson kapitalini rivojlantirish tizimini istiqbol maqsadlarni e'tiborga olgan holda takomillashtirish, inson kapitalini rivojlantirish sharoitida mehnat unumdorligi ahamiyatini ochib berish, transformatsiya jarayonida inson kapitalini rivojlantirishning maqbul yondashuvini asoslash, inson kapitalidan foydalanish shart-sharoitlarini takomillashtirish kabi yo'nalishlardagi ilmiy izlanishlarni yanada chuqurlashtirish maqsadga muvofiq.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatda korxonalarida xodimlarni o'qitish, malaksiin oshirish, sog'lig'i uchun javobgarlik hissini tuyish kabi muhim yo'nalishlarni o'zida mujassam etgan, inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasi juda muhim natijadorlikka asos sanaladi. Ayniqsa, raqamli transformatsiya sharoitida natijadorlik sari imkoniyatlar korxonalarda inson kapitalini shakllantirish, rivojlan-tirish va ulardan samarali foydalanish tizimini takomillashtirish doimo iqtisodiy fanlar diqqat markazida bo'lib kelgan.

Iqtisodiyot fanining mashhur namoyandalari: A.Smit, M.Fridman, D.Rikardo, T.Shultz, T.Fisher, G.Bekker, L. Valras³ va boshqa olimlarning asarlarida inson kapitali, undan foydalanish va rivojlantirishning nazariy asoslari o'z ifodasini topgan.

Inson kapitalini rivojlantirish masalalari bo'yicha MDH mamlakatlari olimlaridan: L.V. Brik, Yu.G. Odegov, V.V. Papyan, A.I. Dobrinin, Yu.M. Nikiforova⁴ va boshqalarning tadqiqotlarida alohida urg'u berilgan.

O'zbekistonda inson kapitali, uning shakllanishi va rivojlanishi bo'yicha muammolarni tadqiq etishga: Q.X.Abdurahmonov, B.X.Umurzakov, N.Q.Zokirova, N.X.Raximova, Z.Ya.Xudoyberdiyev, G.Q.Abdurahmonova, N.U.Arabov, D.A.Nasimov, Sh.D.Qudbiyev⁵ va boshqa olimlar katta hissa qo'shganlar.

Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasi bo'yicha global muammolar bo'yicha yondashuvlar o'zbek olimlaridan faqat akademik Q.H.Abdurahmonov tadqiqotlarida keng tadqiq etilgan.

Iqtisodiy o'sish sharoitida mehnat samaradorligini muhim ko'rsatkichlari va ularni tanlash hamda baholash bo'yicha F.Cunha, J.Heckman, L.Lochner, D.Masterov, R.Ahmad, N.Angrist, S.Djankov, P.Goldberg, P.Stevens, M.Ueale, B.Bosvort, S.Kollinz kabi olimlar tizimli tadqiqotlar olib borishgan.

Ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning pirovard maqsadlaridan biri hisoblangan, aholining mehnat daromadlarini oshirishga xizmat qiluvchi unsur hisoblangan xodimlarni o'qitish va malakasini oshirish, sog'lig'i bo'yicha ish beruvchining javobgarlik hissini shakllantirish asosida raqamli iqtisodiyotda inson kapitalini rivojlantirish bo'yicha muammolar chuqur tadqiq etilmaganligi hamda uslubiy va konseptual yondashuvlar yetarlicha ilmiy asoslanmaganligi ushbu muammolarni nazariy, uslubiy va amaliy jihatdan o'rganishni talab etadi.

Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlarda juda mashhur bo'lgan inson kapitalini rivojlantirish konsepsiyasiga murojaat qilish iqtisodiy faoliyatning rivojlanish qonuniyatlarini tushunishga imkon beradigan yangi ilmiy

2 Mirziyoyev Sh.M. // To'qimachilik tarmog'ini rivojlantirish chora – tadbirlari yuzasidan videoselektor" Xalq so'zi gazetasi, 2024-yil 17 aprel, № 74 (8697).

3 Smith, A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, vol. 1 (W. Strahan and T. Cadell, 1776). Фридман М., Фридман Р. Свобода выбирать: Наша позиция / Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2007. – 356 с.; Хайек Ф.А. Конституция свободы / Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2018 г. – 528 с.; Д. Риккардо. Начало политической экономии и налогового обложение. Т.1.М., 1993.с.417.; Schultz, T. Investment in Human capital // Economic Growth - an American problem. Englewood Cliffs. 1964.p.58.; Fisher, T. The nature of capital and Income L.1927; Becker, G. 1962. "Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis." Journal of Political Economy 70(5):9-49.; Walras L. Elements of Pure Economics Homewood, 1991.p.40.

4 Брик, Л.В. К вопросу о сущности понятия "человеческий капитал" / Л.В. Брик, А.Г. Горельцев // Вестник Мурманского государственного технического университета. – 2014. – № 4. – С. 637-642; Оdegov Ю.Г., Карташов С., Лукашевич В. Управление человеческими ресурсами. Учебник. / Под ред. Оdegov Ю.Г., Лукашевич В. – М.: Кнорус, 2020 г. – 222 с.; Папан, В.В. Подходы к изучению понятия "человеческий капитал" / В.В. Папан // Новая наука: Современное состояние и пути развития. – 2016. – № 12-2. – С. 54-56; Никифорова, Ю.М. Концепция человеческого капитала: понятия,

5 Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. Darslik. –T.: "Fan" nashriyoti, 2019. –595b. Umurzakov B.X. va b. Mehnat resurslari shakllanishi va taqsimlanishining hududiy usullari / Monografiya. –T.: "Lesson Press", 2017-y. –184 b.; Abdurahmonov Q.X., Zokirova N.Q. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. O'quv qo'llanma. –T.: "Fan va texnologiya", 2013y. –536 b.; Raximova N.X. Rоль и место женщины на рынке труда Узбекистана. Теория и практика. – T.: "Фан", 2006г.; Xudoyberdiyev Z.Ya. va b. Tad-birkorlik va ishga joylashtirish texnologiyasi asoslari. 2-nashr. O'quv qo'llanma. –T.: "ILM ZIYO", 2017 y. –344 b.; Abdurahmonova G.Q. Inson resurslarini boshqarish. Darslik. –T.: O'zR FA "Fan" nashriyoti davlat korxonasi, 2021. – 696b.; Arabov N.U. O'zbekiston Respublikasida mehnat bozori infratuzilmasini rivojlantirish samaradorligini oshirish. Monografiya. – T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2017y. –336 b.; Nasimov D.A. Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida ish bilan bandlik egiluvchanligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish. Monografiya. –T.: "Fan va texnologiya", 2018. –260b.; Кудбиев Ш.Д. Методологические основы трансформации рынка труда в развитии цифровой экономики. Монография. – T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi" ДУК, 2020. – 178 с.

asoslarni izlash bilan bog'liq.

Bozor muvozanatining holatini o'rganish atrofida to'plangan neoklassik iqtisodiyotning mavjud qoidalari ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari, texnologik taraqqiyotning o'zgarishi tufayli har doim ham ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar, tuzilmalar va ilmiy va ishlab chiqarish sikllari dinamikasini yetarli darajada o'rganishga qodir emas.

Og'irlik markazining iqtisodiy subyektlardan tizimlarga o'tishi iqtisodiy nazariyaning ko'plab yondashuvlari va yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqish zarurligini keltirib chiqaradi. Aynan tizimli yondashuv butun ijtimoiy-iqtisodiy hodisalar majmuasi uchun yagona tadqiqot makonini yaratish imkonini beradi.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasi yaxlit paradigmaga asoslanadi, bu esa uni tarkibiy qismlar o'rtasidagi munosabatlar va bog'liqliklar nuqtayi nazaridan ko'rish imkonini beradi. Korxonaning inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirish jarayonidagi faoliyat kengroq rasmning bir qismi sifatida qaraladi.

Ma'lumki, inson kapitalini rivojlantirish tizimi turli munosabatlarga ega bo'lgan ko'p sonli geterogen ishtirokchilarga ega ochiq tizimlarni o'rganish uchun tobora ko'proq foydalanilmoqda⁶. Biologiyada keng tarqalgan bu konsepsiya, shuningdek, boshqa bilim sohalarida tizim subyektlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir va ularning faoliyat ko'rsatadigan muhit bilan aloqasi evolyutsiyasini tavsiflash imkonini beradi⁷.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimi maxsus ijtimoiy-iqtisodiy ekotizimdir. Bugungi kunga qadar ijtimoiy-iqtisodiy ekotizimlarning umumiy qabul qilingan yagona tushunchasi mavjud emas. Bizning fikrimizcha, ancha keng qamrovli ta'rif G.B. Kleiner: "Ijtimoiy-iqtisodiy ekotizim - bu o'zaro ta'sir qiluvchi mustaqil iqtisodiy, ijtimoiy yoki tashkiliy subyektlar va ularning guruhlar, shuningdek, mustaqil faoliyat ko'rsatishga qodir bo'lgan mahsulotlar (natijalar) to'plamiga (aholisiga) ega bo'lgan, moddiy, axborot, energiya va boshqa resurslarning aylanishi hisobiga sezilarli davr mobaynida rivojlanishi hududiy jihatdan mahalliy lashtirilgan ijtimoiy-iqtisodiy obyekt"⁸. Shu bilan birga, hamkorlik va raqobat jarayonlarini bir vaqtda amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Inson kapitalini rivojlantirish tizimini ta'lim maydoni yoki professional ta'lim bilan birlashtirmaslik kerak. Agar korxonaning inson kapitalini rivojlantirish "maydoni" o'zaro bog'liq bo'lmagan bir nechta tashkilotlarini o'z ichiga olsa, u holda inson kapitalini rivojlantirish ishtirokchilarining faoliyat jarayonidagi munosabatlariga asoslangan allaqachon aniqlangan tashkiliy tuzilma hisoblanadi.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimi ishtirokchilarning yig'indisi va ularning o'zaro bog'liqligidan tashqari, atrof-muhitni, ishtirokchilarning o'zaro ta'sirini rivojlantiruvchi ma'lum integratsiya mexanizmlarini va barqarorlik va o'z-o'zini rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladigan moslashish mexanizmini o'z ichiga oladi⁹.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimi ta'lim maydoni sifatida mavjud bo'la boshladi. Uning yaratilishi zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, yangi texnologiyalar, materiallar, zamonaviy texnologik va sinov uskunalarini o'zlashtira oladigan muhandis kadrlarga bo'lgan ehtiyoj bilan bog'liq edi. Qarish va eng malakali kadrlarning ishlab chiqarishdan tabiiy ravishda chiqib ketishi fonida zarur malakaga ega muhandislar korpusini shakllantirish muammosi kuchaydi.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining asosiy xususiyatlari nuqtayi nazaridan quyidagilarni tavsiflash mumkin: maqsadli yo'nalish; mahsulot (ishlash natijasi); ishtirokchilarning xilma-xilligi va ularning o'zaro ta'siri; atrof-muhitning holati va u bilan munosabatlari; o'z-o'zini tashkil etish jarayonlari va rivojlanish dinamikasi.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining asosiy xususiyatlarini taqdim etish uning o'ziga xos xususiyatlarini, kamchiliklarini va rivojlanish istiqbollarini aniqlash imkonini beradi. Har qanday inson kapitalini rivojlantirish tizimining maqsadi inson resurslaridan foydalanish orqali o'z daromadi dinamikasini ortib borishini ta'minlash va faoliyatni samarali davom ettirishdir.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining maqsadi korxonani zarur aviatsiya xodimlari bilan doimiy ravishda ishchidan yuqori malakali muhandisgacha ta'minlashdir.

Agar biologik ekotizimda mahsulot (natija) biomassa bo'lsa, inson kapitalini rivojlantirish tizimida u inson kapitali hisoblanadi. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, eng umumiy ma'noda inson kapitali - bu bilim, qobiliyat, ko'nikma, kasbiy mahorat, ish tajribasi, motivatsiya, mehnat salohiyati, buning natijasida odam daromad olishi mumkin.

6 Jarvi K., Almpantopoulou A., Ritala P. Organization of knowledge ecosystem: prefigurative and partial forms // Research Policy. 2018. No. 47(8). P. 1523–1537.

7 Moore J.F. Predators and prey: a new ecology of competition. Harvard Business Review, 1993, May-June, P. 75–86

8 Клейнер Г.Б. Экосистема предприятия в свете системной экономической теории // Стратегическое планирование и развитие предприятий: материалы XIX всероссийского симпозиума, Москва, 10–11 апр. 2018 г. М.: ЦЭМИ РАН, 2018. С. 88–97.; Клейнер Г.Б. Экономика экосистем: шаг в будущее // Экономическое возрождение России. 2019. № 1 (59). С. 40–45.

9 Бабкин А.В. Интегрированные промышленные структуры как экономический субъект рынка: сущность, принципы, классификация // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика. 2014. № 4. С. 7–23.

Inson kapitali korxona uchun eng muhim resurs hisoblanadi, chunki u jismoniy kapitalga nisbatan etakchi rol o'ynaydi: aynan inson kapitali uni harakatga keltiradi va eng muhimi, jismoniy kapitalning yangi elementlarini yaratish orqali innovatsiyalarni yaratadi.

Korxonaning inson kapitalini takror ishlab chiqarish, shu jumladan uni shakllantirish va rivojlantirish zarurati kasbiy va ta'lim ekotizimining ishtirokchilari deb ataladigan shaxslar tomonidan amalga oshiriladi.

Tahlil qilinayotgan inson kapitalini rivojlantirish tizimida uning barcha ishtirokchilari orasida o'rta umumiy, o'rta kasb-hunar, oliy va qo'shimcha kasbiy ta'lim muassasalarini, shu jumladan korxona bo'linmalarini ajratib ko'rsatish mumkin.

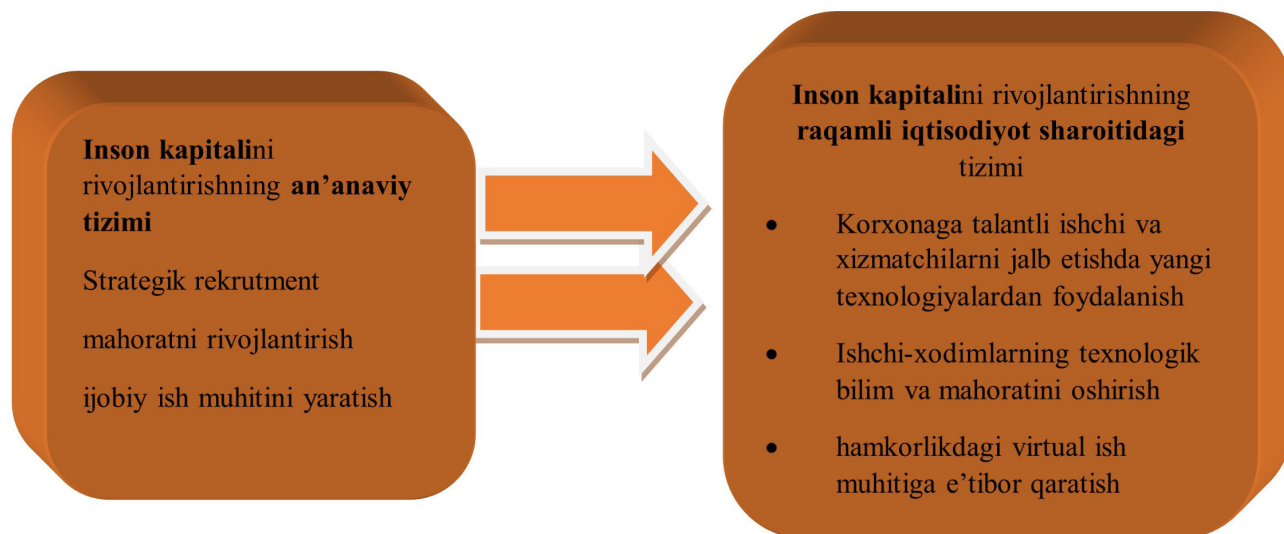
Inson kapitalini rivojlantirish tizimida, biologikga o'xshab, quyidagi uchta darajani ko'rsatish mumkin (faoliyatning maqsadli belgilanishiga muvofiq).

1. O'rta umumiy ta'lim muassasalari asosni tashkil qiladi, abituriyentlarni inson kapitalini rivojlantirish tizimning keyingi bo'g'inlari bilan ta'minlaydi;
2. O'rta kasb-hunar ta'limi muassasalari oliy o'quv yurtida, shuningdek, oliy ta'lim muassasasida malaka oshirishni davom ettirishi mumkin bo'lgan malakali ishchi va xizmatchilarni tayyorlaydi.

Mazkur muassasalar korxonani yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlaydi. OTM va korxonaning yagona o'quv platformasi tashkil etilgan bo'lib, u ixtisoslashtirilgan ma'lumotga ega bo'lgan korxona xodimlarining asosini tashkil qiladi.

Birinchi ikki daraja korxonaning ehtiyojlariga muvofiq inson kapitalini shakllantiradi.

3. To'g'ridan to'g'ri o'rta kasb-hunar va oliy ta'lim muassasalari, shuningdek, tez o'zgaruvchan muhit talablari asosida korxona xodimlarining malakasini oshirishni ta'minlaydigan qo'shimcha kasb-hunar ta'limi tuzilmalari tomonidan tayyorlangan mutaxassislarni "iste'mol qiladigan" korxona, qonun hujjatlariga muvofiq yangi vakolatlarni shakllantiradi. Shunday qilib, uchinchi daraja nafaqat malaka oshirish kurslarida o'qitish natijasida, balki korxona xodimlarining mehnat faoliyati jarayonida o'zaro ta'siri natijasida, uning samaradorligini oshirishga yordam beradigan professional ko'nikmalar bilan inson kapitalini boyitish orqali korxonaning inson kapitalining rivojlanishini ta'minlaydi.

1-rasm: Inson kapitalini rivojlantirish tizimlari

Shuni ta'kidlash kerakki, inson kapitalini rivojlantirish tizimi doirasida ishtirokchilarning sa'y-harakatlari birlashtirilib, malaka, kasbiy kompetensiyalarni egallash, tajriba orttirish, kasbiy va professional salohiyatni kengaytirish, aloqa maxorati orqali inson kapitalining sifat jihatidan o'sishida namoyon bo'lishi mumkin bo'lgan sinergik effektlarni yaratadi. Inson kapitalini rivojlantirish tizim ishtirokchilarining o'zaro ta'siri samaradorligi, uning o'zini o'zi boshqarishi o'zaro hamkorlik madaniyati darajasiga bog'liq.

Har qanday inson kapitalini rivojlantirish tizimning ajralmas qismi uning faoliyat yuritadigan muhitidir. Ushbu tizimning ishlashi uchun muhit, masalan, mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy holati, sanoatning rivojlanish darajasi va ta'lim tizimi bo'ladi.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining muhiti uning ishlash shartlarini o'zgartirishi mumkin bo'lgan tashqi bezovtalikka duchor bo'lishi mumkin. Ushbu bezovta qiluvchi ta'sir tizimning ishlashi uchun sharoitlarning tarkibidagi hodisa komponentidir.

2-rasm: Inson kapitalini rivojlantirishning an'anaviy konsepsiyasi

Inson kapitalini rivojlantirish tizimini o'rganishda uning o'z-o'zini rivojlantirish jarayonini ham hisobga olish kerak. Jamiyatning o'z-o'zini rivojlantirish jarayoni ijtimoiy-iqtisodiy tizimda ham bozor qonunlari asosida tavsiflash mumkin.

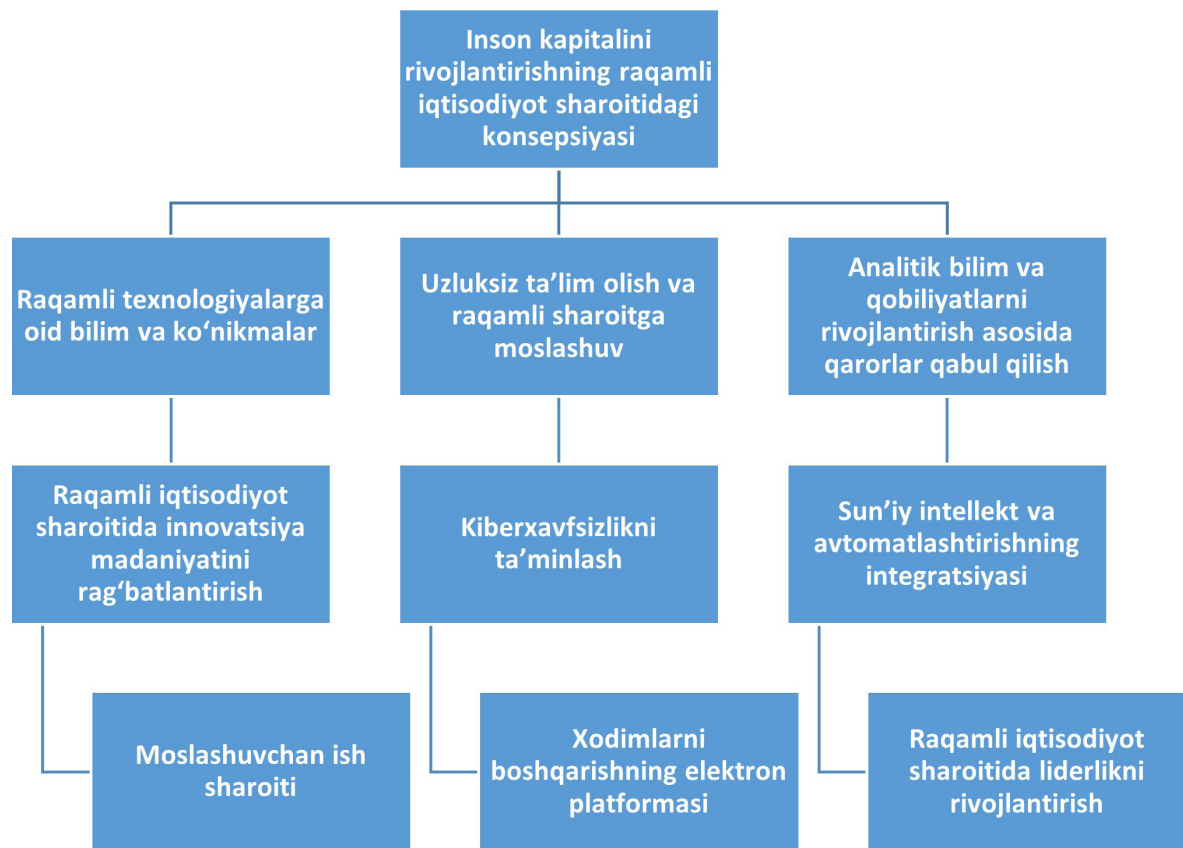
Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, inson kapitalini rivojlantirish tizimini rivojlantirishning hozirgi bosqichida kasbiy bilimlarni uzatish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining samaradorligini oshirishga unda uchta majburiy komponent bir-biri bilan chambarchas bog'langan taqdirdagina erishish mumkin:

- korxona tomonidan mutaxassislarning bilim va ko'nikmalariga qo'yiladigan aniq talablar;
- o'rta umumiy, o'rta kasb-hunar ta'limi muassasalari va oliy o'quv yurtlarida shakllantirilgan bilim va ko'nikmalarning yetarliligi;
- postindustrial jamiyat talablariga javob beradigan ta'limga samarali yondashuvlar.

Shu bilan birga, agar xodimlarning bilim va ko'nikmalariga qo'yiladigan talablar korxona tomonidan belgilansa, bu talablardan kelib chiqqan holda, ularning yetarliligi ta'lim muassasalari tomonidan ta'minlanishi kerak. Ta'limning samarali usullarini ishlab chiqish korxonalar va ta'lim muassasalarining o'zaro hamkorligi natijasidir. Umuman olganda, inson kapitalini rivojlantirish tizimining faoliyat ko'rsatish natijasi inson kapitalini shakllantirish jarayonida uning ishtirokchilari o'rtasida ijtimoiy-iqtisodiy muhitda yuzaga keladigan murakkab munosabatlar dinamikasiga bog'liq.

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining o'z-o'zini rivojlantirish jarayoni uning tuzilishining murakkablashishiga va doimiy yangilanishlar asosida o'zgaruvchan tashqi sharoitlarga moslashishning kuchayishiga asoslanadi.

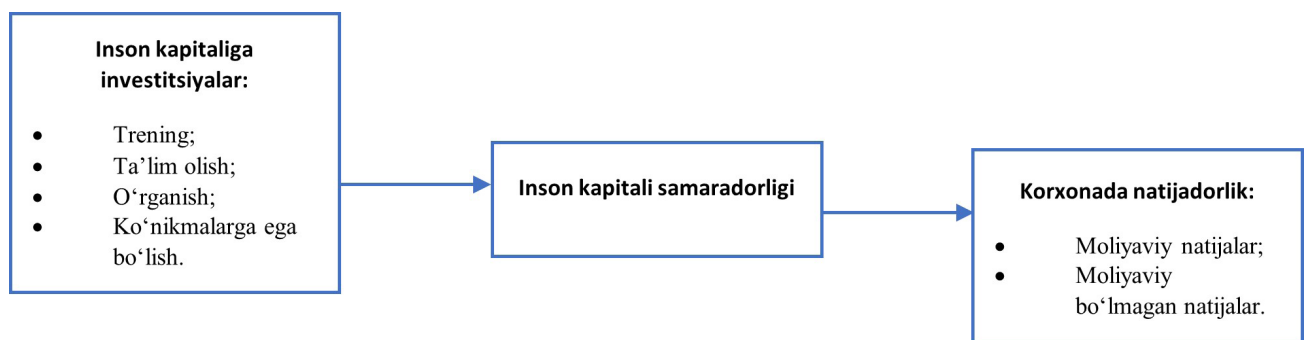

3-rasm: Inson kapitalini rivojlantirishning raqamli iqtisodiyot sharoitidagi konsepsiyasi

Inson kapitalini rivojlantirish tizimining asosiy belgilari sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- tizimning maqsadi - korxonani kadrlar bilan uzluksiz ta'minlash;
- tizim mahsuloti (natijasi) - inson kapitali;
- tizim ishtirokchilari, ular quyidagi guruhlar bilan ifodalanishi mumkin: o'rta umumiy ta'lim muassasalari, oliy o'quv yurtlari o'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalari, korxona va uning tarkibiy bo'linmalari;
- muhiti faoliyati tizimi – holati ijtimoiy-iqtisodiy hududi, ta'lim sohasidagi o'sish;
- tizimning o'zini o'zi rivojlantirish jarayoni, bu o'quv muassasalarining o'zaro va korxonaning o'zi bilan integratsiyalashuvini kuchaytirishda, o'qitish usullari va yondashuvlarini takomillashtirishda va boshqalarda namoyon bo'lishi mumkin.

Inson kapitali va korxona faoliyati o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatadigan model bir nechta unsurlarni o'z ichiga oladi. Umumiy inson kapitaliga sarmoya inson kapitali samaradorligini oshiradigan o'qitish, ta'lim, bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga oladi.

4-rasm: Korxonada inson kapitalini rivojlantirish konsepsiyasi

Tadqiqotlarga asoslanib, inson kapitali korxonaning yuqori samaradorligiga olib keladi. Korxona faoliyatiga ikki xil nuqtayi nazardan qarash mumkin; moliyaviy natijalar va moliyaviy bo'lmagan natijalar. Moliyaviy natijalar unumdorlik, bozor ulushi va rentabellikni o'z ichiga oladi, moliyaviy bo'lmagan natijalar esa mijozlar ehtiyojini qondirish, innovatsiyalar, ish jarayonini yaxshilash va malaka oshirishni o'z ichiga oladi (4-rasm).

Umuman olganda, korxona faoliyatida inson resurslarini inson kapitaliga aylantirish tizimi va konsepsiyasi mexanizmi ham ish beruvchiga, ham xodimga manfaatli hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Inson kapitali nafaqat bilim, ko'nikma va ko'nikmalar (malakalar), balki korxona uchun daromad olish uchun foydalaniladigan yoki kelajakda foydalaniladigan bilim, ko'nikma va ko'nikmalardir. Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, ta'limga investitsiyalar va ushbu investitsiyalar rentabelligi o'rtasida to'g'ridan to'g'ri bog'liqlik yo'q, chunki korxonaning umumiy madaniy xususiyatlari, iqtisodiy va tashkiliy madaniyati, shuningdek, xodimning xususiyatlari. yoki shaxsning korxona faoliyati jarayonida olingan bilimlardan samarali foydalanish qobiliyatida muhim rol o'ynaydi. Intellectual kapitalning elementlariga investitsiya yondashuvi kapitalning ushbu turlarini rivojlantirishga investitsiyalarning samaradorligini baholashni talab qiladi, bu investitsiyalar qiymatini va ulardan olinadigan daromadni taqqoslashga asoslanadi.

Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida O'zbekistonda inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasi yo'nalishtlari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar doirasida quyidagi taklif va tavsiyalarni keltiramiz:

1. Hozirgi paytda mamlakatimizda inson kapitali mavzusi bo'yicha izlanishlar olib borayotgan tadqiqotchilar o'rtasida inson omili, inson uchun investitsiya va inson kapitali tushunchalarini aralash qo'llash holati ko'zga tashlanadi. Ammo bu terminlar aslida o'z ma'no nozikliklariga, o'z ishlatish o'rinlariga egadir. Mavzu xususidagi tadqiqotlarda terminlarni har birisini o'z o'rnida aniqlik bilan ishlatish lozim, shuningdek, inson kapitali atamasi "human capital" ma'nosida ishlatishga davom ettirish maqsadga muvofiq. Yuqorida o'rganilgan ma'lumotlarga muvofiq mazkur tadqiqot ishimiz jarayonida inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasining zarurati, innovatsion vositalari va usullari, ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyatiga to'xtalib, mohiyati ochib berildi.
2. Tadqiqot ishimizda ko'rib chiqilgan inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasi mavzusi, uni shakllantirish bilan bog'liq muammolar bugungi zamonaviy sanoatlashgan innovatsiya turiga transformatsiyalashgan davlatlar uchun juda dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi.

Qolaversa, mamlakatimizda inson kapitalining eng asosiy infratuzilmasi bo'lgan ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish zamiridagi islohotlar inson kapitalini rivojlantirish muammolariga yechim izlashda har bir shaxs befarq bo'lmasligi lozim. Shularni e'tiborga olgan holda inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasi bo'yicha nazariy asoslar va innovatsion yondoshuvlarni tadqiq etildi.

3. Inson kapitalini innovatsion rivojlantirish transformatsiyasida ta'lim, malaka va tajriba uchun investitsiyalar guruhi hamda sog'liqni saqlash uchun investitsiyalar guruhi o'rtasidagi o'zaro, bevosita va bilvosita ta'sir etuvchi omillarni hisobga olgan holda mehnat unumdorligi va samaradorlikning ortishiga ta'siri mavjudligi ilmiy asoslandi.
4. Inson kapitalini rivojlantirish transformatsiyasining korxona amaliy mehnat faoliyatiga ta'siri xodimlarni o'qitish, bilimi saviyasini, kasbiy malakasini, amaliy ko'nikmalarini oshirish, ish tajribalarini rivojlantirishga bog'liq ekanligi tadqiqot ishi davomida tashkil qilingan ijtimoiy so'rovnoma natijalarini SEM modeli bilan tahlil qilish natijasida aniqlashga erishildi.
5. Mamlakatda amalga oshirilgan muvaffaqiyatli ta'lim islohotlarining mantiqiy yakuni sifatida shakllangan bilimli va salohiyatli inson resurslarini - inson kapitalining eng faol va qiymatli qismi bo'lgan mutaxassislarni ish bilan ta'minlash, ularning bilimi, saviyasi va ko'nikmalariga mos keluvchi zamonaviy ish o'rinlarini vujudga keltirish uchun davlat yo'li bilan katta e'tibor berilishi maqsadga muvofiqdir.

Shunga ko'ra, agar korxonada kapitalning ma'lum bir turiga qo'yilgan investitsiyalar miqdorini juda oson hisoblash mumkin bo'lsa, u holda intellektual kapitalning har bir elementining korxona qiymatining o'sishiga qo'shgan hissasini aniqlashda muammolar paydo bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurakhmanov K. Labour Economics. Theory and practice. Scientific Publishing House IVG. 2020 by GB Global Business LTD in London, United Kingdom. 2020. 615 p.
2. Абдурахмонова Г.К., Гойипназаров С.Б., Курбонов С.П. Сокращение бедности: возможности, действия и результат / Monografiya. – T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2021, 164 str.

3. Abdurahmonova G.Q. Inson resurslarni boshqarish. Darslik. –T.: O‘zR FA “Fan” nashriyoti davlat korxonasi, 2021. – 696 b.
4. Umurzakov B.X. va b. Mehnat resurslari shakllanishi va taqsimlanishining hududiy usullari / Monografiya. –T.: “Lesson Press”, 2019 y. –184 b.
5. Глазьев С.Ю. О новой парадигме в экономической науке. Ч. 2. // Экономическая наука современной России. 2016. № 4 (75). С. 10–22.
6. Flek, Mikhail B; Ugnich, Ekaterina A. The enterprise human capital development in improving the training system. Saint Petersburg Том 13, Изд. 1, (2020): 114.
7. Jarvi K., Almpantopoulou A., Ritala P. Organization of knowledge ecosystem: prefigurative and partial forms // Research Policy. 2018. No. 47(8). P. 1523–1537.
8. Moore J.F. Predators and prey: a new ecology of competition. Harvard Business Review, 1993, May-June, P. 75–86
9. Клейнер Г.Б. Экосистема предприятия в свете системной экономической теории // Стратегическое планирование и развитие предприятий: материалы XIX всероссийского симпозиума, Москва, 10–11 апр. 2018 г. М.: ЦЭМИ РАН, 2018. С. 88–97.; Клейнер Г.Б. Экономика экосистем: шаг в будущее // Экономическое возрождение России. 2019. № 1 (59). С. 40–45.
10. Бабкин А.В. Интегрированные промышленные структуры как экономический субъект рынка: сущность, принципы, классификация // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика. 2014. № 4. С. 7–23.
11. M. Sevilir, Journal of Financial Intermediation 19, 483-508 (2010), DOI:10.1016/j.jfi.2009.08.002.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.